



**Kummitilojen esittely Internetiin
Maaseudun markkinointi peruskoululaisille**

Opinnäytetyö

Pekka Komulainen

**Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Yritystalous**

Hyväksytty _____._____._____

Koulutusala: Luonnonvara-ala	
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto: Yritystalous
Työntekijä/tekijät: Pekka Komulainen	
Työn nimi: Kummitilojen esittely Internetiin Maatilojen markkinointi peruskoululaisille	
Päiväys: 23.5.2007	Sivumäärä/liitteet: 35 / 2 + cd
Ohjaaja/ohjaajat: Pirjo Suhonen, Hannu Viitala	
Toimeksiantaja: MTK Pohjois-Savo	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Työn tarkoituksena oli kerätä MTK Pohjois-Savon toimeksiannosta peruskouluille kummitiloja Pohjois-Savon alueelta, joilla nuoret voisivat käydä vierailmassa ja tutustumassa maatilojen arkeen sekä suorittaa tiloilla työharjoitteluja. Kummitiloista tehtiin internetiin sivut sekä videomateriaalia, jossa esiteltiin maaseudulla suoritettavia työmenetelmiä. Kummitiloja haettiin kirjekyselyllä kevään 2006 aikana ja tiloilla vierailtiin kummitilasivujen materiaalia varten elokuukuussa 2006.</p> <p>Opinnäytetyössäni kuvaan kummitilojen hankintaprosessin sekä menetelmät, joilla Internet-sivut ja videot valmistettiin. Työni pohjatietona kerron nuorten internetin käytöstä, sekä internetin käytöstä maaseudulla.</p> <p>Työni tuotos poikkeaa osittain alkuperäisestä tavoitteesta, kuitenkin siten, että kummitiloja saatiin kerättyä 27 kappaletta ja kummitiloja esittelevää materiaalia saatiin valmistettua. Kummitiloja käsittelevä yhtenäinen internetsivusto jäi hankkeen puolesta toteutumatta, mutta lisämateriaalina maatiloista kuvattiin esittelyvideoita.</p> <p>Opinnäytetyöni tuotoksena ovat tekemäni internetsivut kummitiloista sekä kuvaamani ja editoimani videomateriaali maaseudun työtehtävistä. Uskon, että valmistamani materiaali tarjoaa nuorille tietoa maatilojen arjesta ja toivon, että kuvaamastani työprosessista olisi hyötyä tulevaisuudessa vastaavanlaista projektia suunnitteleville.</p>	
Avainsanat: nuoret, internet	
Luottamuksellisuus:	

Field of study: Natural resources and the Environment	
Degree Programme: Bachelor of Agriculture	Option: Rural Entrepreneurship
Author(s): Pekka Komulainen	
Title of Thesis: Presenting farms in Internet Marketing countryside for comprehensive schools	
Date: 23.5.2007	Pages/appendices: 35 / 2 + cd
Supervisor(s): Pirjo Suhonen, Hannu Viitala	
Project/Partners: MTK, Northern-Savo	
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of my work was to gather farms from the Northern-Savo area where students from comprehensive schools could visit, do summer jobs and complete their on the job training. Internet pages and some video clips were made presenting daily works in these farms. The farms for this project were gathered in spring 2006 by a survey. For the Internet pages farms were interviewed from August till October 2006.</p> <p>In my Thesis I represent how these works were done and which tools were used to achieve the goals. As back ground information I tell how teenagers use Internet and how Internet is used in the countryside.</p> <p>My work differs a little bit from the original goals of my work, but 27 farms were managed to gather for this project and Internet pages were completed presenting different kind of farms. A coherent internet pages for the farms could not be provided by the project, but some presentation videos were made as an additional material.</p> <p>The main outputs of my Thesis are the Internet pages from the farms and the video clips filmed and edited by me. I believe the material produced by me gives information about farms for teenagers and I hope that the work methods presented by me could give some ideas for people working with similar projects.</p>	
Keywords: teenagers, Internet	
Confidentiality:	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MAASEUDUN NYKYTILA	7
2.1	Nuoret maaseudulla	7
2.2	Nuoret työntekijöinä	8
3	INTERNET NYKY-YHTEISKUNNASSA	10
3.1	Nuoret ja internet	10
3.2	Internet maataloudessa	11
3.3	Internet markkinoinnin apuvälineenä	13
3.3.1	Internetmainonta	14
3.3.2	Hakukonemarkkinointi	15
4	KUMMITILOJEN HANKINTA	16
4.1	Kirjeiden postitus	16
4.2	Kirjeiden vastaukset	17
4.3	Tilahaastattelut	18
4.4	Tilatietojen tarkastelu	19
5	INTERNETSIVUJEN TEKEMINEN	20
5.1	Käytetty ohjelmisto	20
5.2	Sivujen suunnittelu	21
5.3	Kummitilasivujen suunnittelu ja toteutus	22
5.4	Valmiin sivuston testaus	26
5.5	Esittelyvideon tekeminen	28
6	PÄÄTÄNTÖ	32
	LÄHTEET	34

LIITTEET

Liite 1: Kummitilojen hakulomake

Liite 2: Tilahaastattelujen kysymysrunko

Liite 3: CD opinnäytetyön tuotoksista

1 JOHDANTO

Maaseudun elinvoimaisuus on pitkään herättänyt kysymyksiä eri medioissa. Kaupunkien tarjoamat paremmat työ- ja koulutusmahdollisuudet ovat jo vuosikymmeniä vetäneet maaseudun nuorisoa kaupunkeihin. Parantuneet kulkuyhteydet ja viime vuosikymmeninä tapahtunut tehokas viestinnän kehittyminen internetin ja kännykkäverkon avulla kuitenkin avaavat maaseudulla oleville yrityksille uusia mahdollisuuksia. Nykypäivän tietoyhteiskunnassa yrityksen maantieteellinen sijainti ei välttämättä ole liiketoiminnan kannalta niin rajoittava tekijä kuin pari vuosikymmentä sitten.

Toisaalta internetin tarjoama tietotulva ja tietoteknisten alojen mediaseksikkyys saavat nuoret monesti vieraantumaan perinteisemmistä ammateista. Kuitenkin juuri perinteisistä ammateista, käytännön taitajista, on nykypäivänä suurin työvoiman tarve. MTK Pohjois-Savon sukupolvenvaihdosten edistämishankkeen pyrkimyksenä on neuvoa sukupolvenvaihdosprosessissa olevia, tai sitä suunnittelevia maatiloja sukupolvenvaihdon toteuttamisessa. Tarkoituksena on lisätä sekä nuoren, että vanhemman sukupolven tietoisuutta sukupolvenvaihdosprosessin eri vaiheista sekä helpottaa sukupolvenvaihdon toteuttamista. Pääasiallisina keinoina ovat asiaan liittyvät koulutukset sekä neuvontapalvelujen tarjoaminen maatiloille. Hankkeen toisena tavoitteena on lisätä ammatinvalintaa suunnittelevien nuorten tietoa maatalousammateista ja tarjota heille ajanmukaista tietoa maaseudun nykypäivästä. Tarkoituksena on saada nuoret kiinnostumaan maaseutualan koulutuksesta ja kannustaa heitä jatko-opiskeluun luonnonvara-alan opintojen parissa. Tavoitteen saavuttamiseksi haluttiin tehdä esittelyvideo erilaisista maaseutu-ammateista, sekä tehdä internetiin maatiloja esittelevä sivustokokonaisuus, jossa nuoret voisivat tutustua erilaisiin maatiloihin joihin heillä olisi mahdollisuus mennä tutustumaan sekä suorittamaan työharjoitteluja, kesätöitä ja taksvärkkejä. (MTK-Pohjois-Savo.)

Työni toimeksiantona oli kerätä peruskouluille kummitiloja maaseudulta. Kummitilat tarjoaisivat nuorille mahdollisuuden tutustua maatalan arkeen ja elämään sekä tutustua maatiloilla tehtäviin töihin ja tarjoaisivat ajankohtaista tietoa maatilojen nykyhetkestä. Kummitiloilla nuoret voisivat myös käydä vierailemassa, suorittaa työharjoitteluja, tehdä kesätöitä ja taksvärkkitöitä. MTK Pohjois-Savon internetsivuille oli tarkoitus

tehdä sivustokokonaisuus, jossa esiteltäisiin erilaisia kummitiloja ja jossa olisi tarjolla työharjoitteluihin liittyviä ohjeita sekä lainsäädöksiä. Sivustolla olisi myös esillä halukkaiden kummitilojen yhteystiedot, joka helpottaisi suuresti yhteydenpitoa kummitilojen ja peruskoulujen välillä. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa kuvaan työn valmistumisprosessin mahdollisimman tarkasti, että siitä olisi jatkossa hyötyä myös muille vastaavankaltaista projektia suunnitteleville tai tekeville.

Ensimmäiset palaverit toimeksiantajan kanssa pidettiin tammikuussa 2006. Palaverien aikana sovittiin työn sisällöstä ja työmenetelmistä sekä työn aikataulusta. Työn ensimmäiseksi vaiheeksi päätettiin kummitilojen hankinta kevään 2006 aikana. Kummitilojen hakeminen tulisi tapahtumaan kirjekyselynä, joten sopivan kyselylomakkeen ja postituskanavien hankinta tuli olemaan työn ensimmäinen vaihe. Kesän aikana oli tarkoitus suorittaa vierailut halukkaiden kummitilojen luona ja samalla kerätä materiaali tilaesittelyjä varten. Tilaesittelyjen oli tarkoitus olla valmiina syksyllä 2006, sillä hankkeen oli tarkoitus päättyä vuoden 2006 lopulla. Suunnitelmat internetsivujen rakenteesta ja sisällöstä oli tarkoitus saada valmiiksi kesällä. MTK:n kotisivutilaan tulevan sivustokokonaisuuden oli tarkoitus olla valmis syksyllä 2006.

2 MAASEUDUN NYKYTILA

2.1 Nuoret maaseudulla

Maaseudulla asuvien nuorten mielestä ympäristön rauhallisuus, turvallisuus ja luonnonläheisyys ovat maaseutuasumisen vahvoja puolia. Maaseutuasumisen vahvuutena pidettiin myös sen tarjoamaa mahdollisuutta olla omissa oloissaan ja mahdollisuus erilaiseen puuhailuun omalla kotipihallaan. Maaseudulla kasvatettava puhdas ja tuore ruoka koettiin myös tärkeäksi maaseudulla asumisen hyödyksi. Mieluisimmaksi asumuodoksi todettiin omakotitaloasuminen. (Paunikallio, 2001. 102–103; Toivonen, 2002. 20.)

Yhtenä maaseudulla asumisen haittapuolista nuoret pitävät pitkiä välimatkoja sekä hankalia kulkuyhteyksiä. Julkisen liikenteen vuoroja on viime vuosikymmeninä supistettu tasaiseen tahtiin ja teitten kunnossapitoa ja huoltoa karsittu syrjäisemmiltä seuduilta. Julkisen liikenteen palvelun turvaamista ja kohdentamista toimiville aikatauluille on tärkeää maaseudun toimintakyvyn turvaamiseksi. Joukkoliikenteen palvelujen oleellinen heikkeneminen heikentääkin maaseudun asukkaiden jokapäiväisiä elin-ehtoja. Nykyisin henkilöauton omistaminen on joillakin seuduilla välttämätöntä oman henkilökohtaisen liikkuvuuden turvaamiseksi. (Toivonen, 2002. 85, 96; Liikenne ja Viestintäministeriö. Julkinen liikenne ja alueiden kehitys.)

Maaseudulla asuminen on nuorten mielestä kuitenkin mielekästä. Toivonen, T, 2002 kysyi maaseudulla asuvilta nuorilta missä he mieluiten asuisivat, jos he voisivat valita asuinpaikkansa työpaikasta riippumatta. Kyselyyn vastanneista maaseudulla asuvista nuorista 53 % haluaisi asua joko nykyisessä kotikunnassaan tai maaseudulla yleensä ja 26 % vastanneista halusi asua jossakin suuressa kaupungissa. Toisaalta työpaikalla on suuri merkitys asuinpaikkaa valittaessa. Kysyttäessä nuorilta, kuinka suuri merkitys työpaikan mielenkiintoisuudella ja hyvillä työllistymismahdollisuuksilla on asuinpaikkaa valittaessa, suuri osa nuorista piti näitä seikkoja erittäin merkittävinä tulevaa asuinpaikkaa valittaessa. (Toivonen 2002. 32, 61.)

Suurimmat syyt maaseudulla asuvien nuorten kaupunkeihin muuttamisesta löytyvätkin paremmista työ- ja opiskelumahdollisuuksista. Erilaisia opiskeluvaihtoehtoja on nuorten mielestä vähän ja työpaikkoja ei välttämättä lainkaan. Jonkin verran muuttohalukkuuteen vaikuttavat kaupungeissa olevat paremmat harrastus- ja vapaa-ajan viettomahdollisuudet sekä kyllästyminen maaseutuun ja halu nähdä maailmaa laajemminkin. (Toivonen 2002. 64- 65.)

Maaseudun säilyttäminen elävänä olisikin nuorten mielestä tärkeää. Maaseudulla olevien työpaikkojen merkitys nuorille on suuri. Valtaosa nuorista haluaisi asua edelleen maaseudulla, mikäli yhteiskunnalla olisi tarjota työpaikkoja. Maataloutta tulisikin nuorten mielestä tukea riittävästi, että kotimaisen ruoan tuotanto ja maatalouden tarjoamat työpaikat voidaan pitää turvattuna. Maaseudulle luotavien työpaikkojen tukeminen olisi myös tärkeää. Maaseudulle tulisi myös saada lisää työpaikkoja, tukemalla yrittäjyyttä, keksimällä uusia toimeentuloratkaisuja ja rakentamalla tehtaita ja tuotantolaitoksia myös kaupunkikeskusten ulkopuolelle. (Paunikallio, 2001. 106.)

2.2 Nuoret työntekijöinä

Nuoria työntekijöitä koskevat samat lait kuin aikuisiakin. Tämän lisäksi nuoria työntekijöitä varten on olemassa erityiset lait, joiden tarkoitus on suojata nuorten kehitystä ja kasvua täysi-ikäisyyteen.

Nuori henkilö voidaan ottaa työhön hänen täytettyään 15 vuotta ja suoritettuaan oppivelvollisuutensa. Tämän lisäksi 14 vuotias tai samana vuotena 14 vuotta täyttävä henkilö, voidaan ottaa kevyeen työhön, joka ei vahingoita hänen terveyttään tai kehitystään, eikä ole haitaksi hänen koulunkäynnilleen. Viisitoista vuotta täyttänyt nuori voi itse solmia sekä irtisanoa työsopimuksen. Alle viisitoistavuotiaan työsopimuksen voi tehdä huoltaja tai huoltajan luvalla myös nuori itse. (Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998.)

Viisitoista vuotta täyttäneen nuoren työaika saa olla enintään yhtä pitkä kuin täysi-ikäisen työntekijän säännöllinen työaika vastaavassa työssä. Työaikalain mukaan työntekijöiden säännöllinen työaika on kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia

viikossa. Oppivelvollisen päivittäinen työaika saa koulusta annettavana vapaapäivänä olla enintään seitsemän tuntia ja koulupäivinä enintään kaksi tuntia. Lisärajoituksena on kuitenkin vielä se, että koulupäivän ja työpäivän yhteispituus ei saa ylittää kahdeksaa tuntia eikä viikoittainen työaika 12 tuntia, tämä siis koskee työn tekemistä koulutyön ohella. Alle 15-vuotiasta ei saa pitää ylityössä eikä myöskään hätätyössä. Viisitoista vuotta täyttänyttä henkilöä saa pitää säännöllisen työajan ylittävässä ylityössä enintään 80 tuntia kalenterivuodessa. Ylityön teettäminen edellyttää työntekijän suostumusta. (Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998.)

Työnantajan on huolehdittava siitä, että nuori työntekijä, jolla ei ole ammattitaitoa, kokemusta tai tietoa työhön liittyvistä vaaroista, saa opetusta ja ohjausta työhönsä. Työnantajan on opetusta ja ohjausta antaessaan otettava huomioon kunkin nuoren yksilölliset ominaisuudet ja edellytykset työstä selviytymiseen siten, että tämä ei aiheuta vaaraa itselleen tai toisille työntekijöille. Erityisesti täytyy huomioda, että työvälineet ja suojavarusteet ovat nuorelle työntekijälle sopivia ja turvallisia käyttää. (Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998; Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä.)

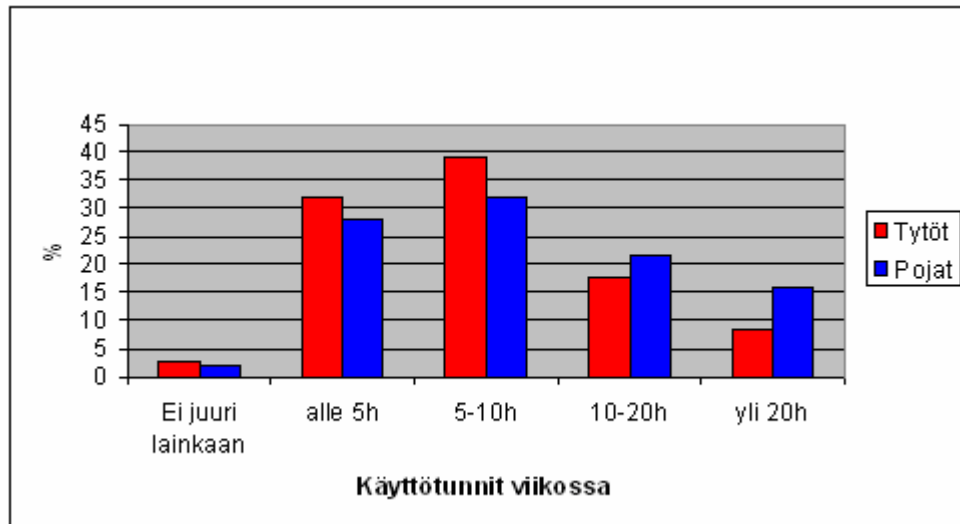
3 INTERNET NYKY-YHTEISKUNNASSA

3.1 Nuoret ja internet

Nykypäivän nuoret ovat olleet koko ikänsä kulutusteknologian parissa. He ovat lapsista asti päässeet puuhailemaan erilaisten teknisten laitteiden, etenkin tietokoneiden parissa. Nykypäivänä lähes jokaisesta kodista löytyy myös tietokone ja internetyhteys, jota nuoret voivat käyttää. Kodin lisäksi internetiä käytetään koulussa, kirjastoissa sekä kaverien luona. Monissa perheissä on kotona tapahtuvalle internetin käytölle asetettu rajoituksia, erityisesti käyttöaikojen suhteen. (Nuoret ja kommunikaatioagrobati.)

Nuoret pitävät internetiä kommunikaatiovälineenä ja pohjattomana tietolähteenä. Eniten internetiä käytetään sähköpostin lähettämiseen, tiedon hakuun ja erilaisten chat-ohjelmien käyttöön, suosittuja ovat myös erilaiset kuvagalleriat. Tiedonhankintalähteenä nuoret suhtautuvat internetiin hieman varauksellisesti. Erilaista tietoa kyllä löytyy, mutta tiedon oikeellisuudesta ei voi mennä aina täysin takuuseen. Verkko-ostoksia tekee hyvin harva nuori, osaltaan tämä johtuu oman luottokortin puuttumisesta, sillä vanhemmat eivät mielellään anna käyttää luottokorttiaan netissä maksamiseen. Verkkokauppojen sivuilla kuitenkin vieraillaan, sieltä katsotaan hinta- ja laitetietoja, sekä ladataan erilaisia kännykkälogoja ja soittoääniä. (Paunikallio 2001, 28; Nuoret ja kommunikaatioagrobati.)

Internetissä pelaamista harrastaa moni nuori. Pelaaminen on suosittua etenkin poikien keskuudessa. Pääasiassa pelataan erilaisia ilmaispelejä, joita löytyy monilta nuorten suosimilta sivustoilta. Osa pojista harrastaa myös erilaisten moninpelien pelaamista netissä. Moninpelejä pelaaville pelien ympärille rakentuneet peliklaanit ovat erittäin tärkeitä. Moninpelien pelaaminen on kokonaisuudessaan kuitenkin harvinaista verrattuna internetiä käyttävien nuorten kokonaismäärään. (Nuoret ja kommunikaatioagrobati.)



KUVIO 1. 13–15 -vuoden ikäisten tyttöjen (n=1435) ja poikien (n=833) internetin käyttö Lähde: (Lapsen ääni 2005.)

Pelastakaa Lapset Ry on pitänyt vuodesta 2001 alkaen Lapsen ääni nimistä avointa nettikyselyä. Vuonna 2005 tutkimuskohteena oli muun muassa lasten ja nuorten internetinkäyttö. Internetkyselyyn osallistui 1435 13–15 –vuotiasta tyttöä ja 833 13–15 –vuotiasta poikaa. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että pojat käyttävät keskimäärin huomattavasti enemmän aikaa internetissä kuin tytöt. Internetin suurkuluttajia on pojista jopa 16 % ja tytöistä 8,6 %. (Kuvio 1, Lapsen ääni 2005.)

3.2 Internet maataloudessa

Internetin hyödyntäminen maataloudessa on nykyisin jo melko yleistä. Erityisesti liha- ja karjataloustilat hyödyntävät internetiä tiloillaan aktiivisesti. Tätä on edesauttanut lihanjalostajien suunnittelemat tietojärjestelmät sopimustuottajilleen, jotka helpottavat jokapäiväistä tiedonsiirtoa yritysten välillä. Internetin hyödyntämisen ja viljelijän iällä on kuitenkin selvä verrannollisuus. Nuoret viljelijät ovat omaksuneet internetin käytön helpommin kuin vanhemman polven viljelijät. (Peltoniemi. 2004. 19–20.)

Internetiä käytetään yleisimmin tiedon hankintaan, pankkiasioihin sekä yhteydenpitoon sidosryhmien kanssa. Internetin välityksellä sovittavat myynti- ja ostotapahtumat ovat kuitenkin harvinaisempia. Internetissä suoritetaan kuitenkin hintavertailuja eri liikkeiden välillä, varsinainen kauppatapahtuma tehdään kuitenkin mieluiten perinteisesti suoraan myyjän kanssa. (Peltoniemi. 2004. 21.)

Maa- ja metsätalousministeriö tarjoaa maanviljelijöille monipuolisia verkkopalveluja. Maa- ja metsätalousministeriön kotisivuilta löytyvät kaikki ministeriön käyttämät lomakkeet, esim. tukihakemuslomakkeet. Matilda-tietopalvelusta löytyy Tiken (maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus) tekemiä maatalous- ja elintarvikealan tilastoja. Matildan hintapuntari on kymmenen kertaa vuodessa ilmestyvä julkaisu, joka seuraa maatalousalan hintojen kehitystä Suomessa sekä EU:ssa. Tietokapasta löytyvät eri maataloustuotteiden hintaindeksit sekä hinnat, kuukausittaiset teurastamo-, maito-, meijeri- ja viljatilastot. (Matilda tietopalvelu.)

Maa- ja Metsätalousministeriön Vipu on internetissä toimiva viljelijätietojen selainpalvelu. Vipu palvelussa viljelijät voivat tarkastaa tukihakemustensa tiedot reaaliaikaisesti, tarkastamaan nautarekisterin, sekä lataamaan peltolohkojensa vektoriaineiston kotitietokoneellensa. Nykyisin palvelua käyttää ministeriön ilmoituksen mukaan noin 8000 viljelijää. (Viljelijätietojen selainpalvelu.)

ProAgria -yhtymä tarjoaa neuvonta ja asiantuntijapalveluja maatalousyrityksille. ProAgrian palveluvalikoimiin kuuluu atk-ohjelmien tarjoaminen metsä- viljely- ja kotieläintuotantoon, sekä kirjanpitoon. Ammu ohjelmisto on tarkoitettu tuotosseurantaan maidontuotantotiloille. Ammun ohjelmistoon sisältyvät tuotantokirjanpito, ruokinta- ja tuotannonsuunnittelu, sekä tuloslaskentaan tarkoitetut ohjelmistot. Elmer ohjelmistolla ylläpidetään nautarekisteriä ja tehdään eläinilmoitukset. Näitä ohjelmistoja käytti vuonna 2004 noin 11000 maatilaa. ProAgrialla on myös internetissä julkaistava Netti-pehtori julkaisusarja, joka tarjoaa laajan valikoiman julkaisuja maatilayrittämisestä. (Peltoniemi. 2004. 34; Maaseutuneuvonnan palvelut.)

Valio tarjoaa maidontuottajilleen Valma nimisen tiedotuskanavan internetissä. Valman välityksellä valion maidontuottajat saavat maitotililaskelmia, maidon hinnoittelunäytteiden tuloksia, tiedotteita ja uutisia. Valma on suojattu palvelu, jonka käyttö vaatii rekisteröitymisen ja se on tarkoitettu vain Valion omille maidontuottajille. (Valio.)

3.3 Internet markkinoinnin apuvälineenä

Internet-markkinointi eroaa monessa suhteessa perinteisestä markkinoinnista. Perinteisesti markkinointi on suuntautunut informaation lähettämiseen halutulle kohderyhmälle. Internetissä sen sijaan ihmiset hakevat ensisijaisesti itse tietoa. Tämän vuoksi kuluttajilla on aktiivisempi rooli internet-markkinoinnissa. (Berg, Karttunen & Rajahonka. 1999, 67.)

Yrityksen kotisivuja voidaan pitää yrityksen myymälänä verkkoavaruudessa. Sivujen ulkoasulla ja käyttäjäystävällisyydellä on suuri vaikutus asiakkaan viihtymiseen sivuilla. Jos sivuilla vierailevan ihmisen saama ensivaikutelma ei ole lupaava, hän tuskin palaa sivuille uudelleen.

Ihmisillä, jotka tulevat yrityksen sivuille on monenlaisia odotuksia. He odottavat löytävänsä sivuilta samoja informatiivisia asioita kuin yrityksen varsinaisessa myymälässä.

- Yrityksen yhteystiedot (osoite, puhelinnumero, sähköposti)
- Yrityksen tarjoamien tuotteiden ja palvelujen kuvaukset ja hintatiedot
- Asiakastuki

(Berg ym. 1999, 55- 56; Nielsen & Tahir. 2002, 2.)

Yrityksen tarjoama tietosisältö on verkkopalveluiden tärkein osa. Yrityksen tuotteita ja toimintaa käsitteleviä asioita tulee esitellä mahdollisimman laajasti. Kaikkea tietoa ei tarvitse kuitenkaan sisällyttää yrityksen omille sivuille, tietoa voidaan tarjota myös linkkeinä muille sivuille, joilla asiaa on käsitelty laajemmin. Tarjottava tieto tulee olla selkeästi ryhmitelty ja helposti löydettävissä yrityksen sivuilta. (Berg ym. 1999, 56.)

Yrityksen kannattaa huolehtia sivujensa päivittämisestä tarkasti. Asiakkaille tarjottava tieto on oltava ajan tasalla ja sivuilla olevien linkkien toimivia. Sivuilla voidaan kertoa ajankohtaisesti yrityksellä meneillään olevista kampanjoista ja tuotealennuksista. Yritykselle saapuva sähköposti on syytä lukea päivittäin ja vastata asiakkaiden viesteihin. Hyvin toimivat ja päivittyvät sivut voivat tuoda yritykselle uusia asiakkaita ja sitouttaa nykyisiä asiakkaita. Toisaalta huonosti päivitetyillä ja vanhaa tietoa tarjoavilla sivuilla voidaan menettää monia asiakkaita. (Berg ym. 1999, 56.)

Sivuille rekisteröityneille käyttäjille voidaan helposti tarjota yksilöllistä palvelua. Asiakkaista voidaan kerätä yksilöllistä rekisteriä, esimerkiksi ostotottumusten tai hänen ilmoittamiensa kiinnostuksen kohteiden perusteella. Näin asiakkaille voidaan tarjota tietoa ja henkilökohtaista mainontaa häntä kiinnostavista asioista. Sähköpostitse tapahtuvaan mainontaan tarvitaan kuitenkin sähköpostiosoitteen omistajan suostumus. (Berg ym. 1999, 56–57.)

3.3.1 Internetmainonta

Bannerimainonta on jokaiselle internetin käyttäjälle tuttu. Banneri on mainospalkki, jossa näytetään mainostajien haluamia mainoksia. Banneri toimii yleensä linkkinä mainostajan omille kotisivuille tai mainostajan erikseen tekemälleen mainoskokonaisuuteen. Bannerimainontaa voidaan kohdistaa tietyille käyttäjäryhmille teknisin keinoin. Yleisin keino on kohdistaa mainonta näkymään niillä sivuilla, joilla halutun kohderyhmän uskotaan käyvän. Bannerimainonnan tehoa voidaan helposti mitata bannerin klikkausprosentilla, sekä mainoksen näyttökertojen määrällä. Keskimääräinen klikkausprosentti on noin 0,7 %. Bannerimainonnan suurin hyöty onkin lisätä yrityksen ja tuotteen tunnettavuutta, sillä nähdessään bannerimainoksia, sen sisältö tulee tutummaksi kuluttajalle. (Keskinen. 2000, 105–107; Berg ym. 1999, 69.)

Hyvässä internetmainoksessa on mielenkiintoinen viesti, sekä perustiedot mainostettavasta kohteesta. Mainoksessa tulee olla myös mahdollisuus pyytää lisätietoja tuotteesta, tämä toteutetaan useimmiten siten, että mainosta klikatessa siirrytään mainostajan kotisivuille. Mainokseen sisällytetyllä animaatiolla, kirkkailla väreillä sekä miellyttävällä ulkoasulla lisätään mainoksen huomioarvoa. (Berg ym. 1999, 69.)

3.3.2 Hakukonemarkkinointi

Hakukonemarkkinointi on nopeiten kasvava mainonnan keino internetissä, se koostuu kahdesta erillisestä mainonnantavasta, hakukoneoptimoinnista ja hakukonemainonnasta. Hakukoneoptimoinnissa pyritään saavuttamaan mahdollisimman hyvä tulos eri internetin hakukoneissa, jolloin yrityksen sivut näkyvät halutuilla sanahauilla mahdollisimman ylhäällä hakukoneen listalla.

Hakukonemainonnassa yritys maksaa hakukoneen omistajalle siitä, että yrityksen nimi näkyy hakukoneen hauissa. Hakukonemainokset näkyvät yleensä internethakusivujen oikeassa laidassa. Hakukonemainos on varmin tapa saada yrityksen nimi näkymään sanahauilla. (Hakukonemarkkinointi.)

4 KUMMITILOJEN HANKINTA

Tammikuussa 2006 pidettiin ensimmäinen palaveri hankkeen toimeksiantajan kanssa. Tässä palaverissa keskusteltiin työn aikataulusta, sisällöstä ja käytettävistä työmenetelmistä. Palaverissa todettiin, että ensimmäisenä työtehtävänä tulisi olemaan kummitilojen hankkiminen. Kummitilojen hankintamenetelmänä päätettiin käyttää kirjekyselyä. Pohjois-Savossa oleville maataloille lähetettäisiin kirje (liite 1), jossa esiteltäisiin hanke ja sen tavoitteet ja kysyttäisiin maatalojen halukkuutta ryhtyä kummitilaksi. Työn ensimmäisenä vaiheena oli tämän esittelykirjeen suunnitteleminen. Esittelykirjeen kooksi rajattiin A4 ja sille tuli mahtua sekä hankkeen esittely, sekä varsinainen kyselylomake, jonka tila pysyisi palauttamaan postitse MTK:lle. Aikataulullisesti esittelykirje haluttiin saada valmiiksi maaliskuun 2006 alkupuoliskolla. Osallistumisen kummitilahankkeeseen tulisi olla mahdollista palauttamalla kyselylomake postitse, tai ilmoittautumalla sähköpostilla tai puhelimitse.

4.1 Kirjeiden postitus

Ensisijaisena vaihtoehtona kirjeiden toimittamiselle maataloille päätettiin pitää lähestymistä tiloja kunnissa toimivien maaseutusihteerien välityksellä. Tähän vaihtoehtoon päädyttiin siksi, että maaseutusihteereillä on yleensä paras paikallistietämys alueensa maataloista ja niiden osoitteista, sekä maaliskuun aikana tiloille lähetetään maaseutusihteerien kautta paljon muutakin postia, kuten tukihakemuksia. Tarkoituksenamme oli saada kummitilakirjeet postitettua tukihakemuksien mukana, jolloin ne todennäköisemmin luettaisiin.

Sain MTK:lta kaikkien Pohjois-Savon maaseutusihteerien puhelinnumerot vuoden 2006 helmi-maaliskuun vaihteessa. Valmistauduin yhteydenottoihin maaseutusihteerijä varten valmistamalla taulukon, jossa oli sarakkeet jokaiselle maaseutusihteerille. Tämä auttoi pitämään maaseutusihteerien kanssa sopimani asiat järjestyksessä. Soittuani maaseutusihteerille, kirjasin keskustelussa sopimamme asiat taulukkoon. Puhelinkeskustelut maaseutusihteerien kanssa suoritin vapaamuotoisesti. Aluksi esittelin itseni sekä hankkeen ja sen tavoitteet. Esittelyn jälkeen kysyin heiltä onko heillä läh-

dössä postia maataloille lähiaikoina ja jos oli, niin olisiko mahdollista toimittaa kummitilakirjeet muun postin mukana. Seuraavaksi sovimme millä tavalla kummitilakirjeet toimitetaan maaseutusihteereille sekä sovimme toimitusaikataulun. Keskustelun yhteydessä sovimme maaseutusihteerien kanssa, että he voivat halutessaan suorittaa esikarsintaa tilojen keskuudessa, joille he postittaisivat kirjeen. Tarkoituksena oli, että kukin kummitila työllistäisi ainakin yhden henkilön kokopäiväisesti. Pääosalle maaseutusihteereistä joilta oli lähdössä postia tiloille, kummitilakirjeet toimitettiin sähköpostitse (13kpl), viisi maaseutusihteeriä halusi kirjeistä valmiit paperiversiot. Maanin galle toimitimme kummitilakirjeet MTK:n maaseutusihteerin välityksellä, sillä maaseutusihteeriltä ei ollut lähdössä postia maataloille lähiaikoina. Nilsin kunnassa kummitilakirjeitä jaettiin tilalle EU-tukikoulutuksen yhteydessä. Kirjeet saatiin postitettua kaikkien kuntien, paitsi Kiuruveden ja Rautalammin kunnan alueen maataloille. Näiden kahden kunnan alueelle ei sopivaa kirjeiden postituskanavaa löydetty aikataulun puitteissa. Ensimmäiset kirjeet lähetettiin maaseutusihteereille heti maaliskuun alkupäivinä ja viimeiset huhtikuun alussa.

4.2 Kirjeiden vastaukset

Huhti- toukokuun 2006 aikana MTK:lle saapui 27 vastausta tiloilta, jotka halusivat ryhtyä kummitiloiksi. Vastauksista kaksikymmentä palautettiin postitse ja seitsemän sähköpostitse. Vastausmuodosta voidaankin päätellä, että sähköpostin käyttö on ihmisille vielä vieraampaa kuin normaalin postin käyttäminen. Vastausten tarkastelun helpottamiseksi vastanneista tiloista tehtiin taulukko, jossa olivat tilanpitäjien nimi, tuotantosuunta, tilan sijaintipaikkakunta sekä tilan puhelinnumero. Vastauslomakkeita analysoitaessa vastaukset jaettiin aluksi kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä olivat tilat, jotka halusivat tilastaan tehtävän tarkemman esittelyn. Toisessa ryhmässä olivat tilat, jotka halusivat osallistua kummitilatoimintaan, mutta eivät halunneet tilastaan tehtävän tarkempaa esittelyä. Tilat jotka tahtoivat itsestään tehtävän tarkemman esittelyn, otettiin mukaan työn seuraavaan vaiheeseen jossa tehtäisiin tiloille kotisivut.

4.3 Tilahaastattelut

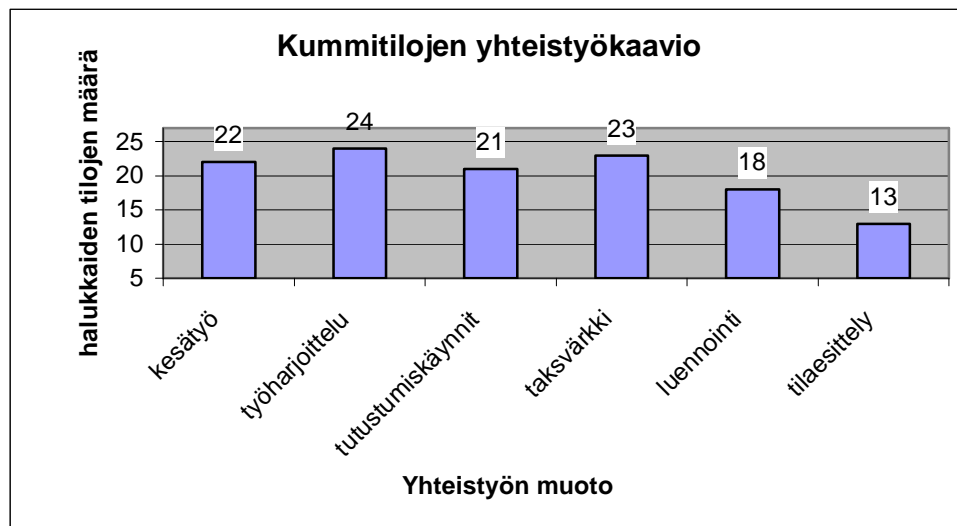
Alun perin tilahaastattelut oli määrä aloittaa kesä-heinäkuun vaihteessa. Olin kuitenkin kesän 2006 aikana työharjoittelussa Joensuussa K-maatalous Naumasella, jossa kiireisin sesonkiaika ajoittui kesä-heinäkuulle. Tämän vuoksi pääsin aloittamaan ensimmäiset tilahaastattelut vasta heinä-elokuun vaihteessa, jolloin kiireet K-maataloudessa alkoivat vähentyä ja minun oli mahdollista pitää vapaata tilahaastatteluja varten. Viimeisen tilahaastattelun tein 6.10.2006.

Tilahaastattelut oli tarkoitus pitää avoimena keskusteluna, jota varten valmistin kysymysrunгон aiheista, joista halusin puhua tilalla (liite 2). Tiloilla oli tarkoitus keskustella muun muassa tilan historiasta, nykyhetkestä, tilanpitäjien taustoista ja koulutuksesta ja tulevaisuudensuunnitelmista. Sovin tilavierailut puhelimitse kunkin tilan kanssa. Puhelimitse tapahtuneessa yhteyden otossa esittelin itseni ja kerroin heille hankkeen päämääristä ja millaisia aiheita haluaisin käsitellä tilavierailulla, sekä sovimme tilavierailulle ajankohdan.

Tilavierailut veivät aikaa vajaasta tunnista kolmeen tuntiin, riippuen hyvin suuresti tilanväen kiireistä. Osalla tiloista tilakäynnit ajoittuivat kiireelliseen aikaan, joten jouduin tällöin käymään haastattelun läpi ripeämmässä tahdissa. Osalla tiloista ehdin myös kiertää tilaa vierailun yhteydessä. Vierailujen aikana kirjoitin ylös keskustelun pääkohdat sekä tilan tiedot. Tilakäynnin aikana pyrin ottamaan mahdollisimman paljon valokuvia tilasta internetsivuja varten. Osa tiloista halusi tämän lisäksi toimittaa minulle jälkikäteen valokuvia tilastaan. Vierailun jälkeen kirjoitin haastattelussa käymämme asiat laajemmin muistiin käyttäen vierailulla tekemääni kirjoitusta runkona.

4.4 Tilatietojen tarkastelu

Keväällä tehtyyn kirjekyselyyn vastasi 27 maatilaa. Tiloista 14 oli lypsykarjatilaja, kaksi lypsykarja ja lihantuotantotiloja, kaksi lammastalous tilaa, kaksi naudanlihan- tuotantotilaa, yksi kasvinviljelytila, yksi sikataloustila, yksi luomukasvintuotanto- ja emolehmätaloustila, yksi lypsykarja- ja hevostaloustila, yksi mustikanviljely- ja maati- lamyymälätila ja kaksi tilaa ei ilmoittanut tuotantosuuntaansa. Koska maaseutusihtee- rit postittivat kyselyt omatoimisesti tiloille kirjaamatta ylös postitettavien kirjeiden määrää, vastausprosenttia ei voida tässä kyselyssä määrittää.



KUVIO 2. Kummitilojen (n=27) halukkuus eri yhteistyömuotoihin

Vastaustuloksia tarkasteltaessa mikään yhteistyömuoto ei erotu selvästi suosituimmaksi kuin muut. Suurin osa tiloista oli valmis ottamaan peruskoululaisia työharjoitteluun sekä suorittamaan taksvärkkitoita tilallansa. Selvästi alle puolet tiloista halusi tilastaan tarkemman esittelyn internetiin ja osalla näistä tiloista oli jo valmiiksi kotisivut internetissä. Kahdeksantoista tilaa oli halukas kertomaan maataloudesta ja maatilojen toiminnasta tarkemmin peruskouluissa, joka oli mielestäni positiivinen yllätys. Halukkaiden kummitilojen halukkuus erilaiseen kummitilatoimintaan oli varsin hyvää. Tämä mahdollistaisi mahdollisimman monipuolisen aloituksen kummitilatoiminnalle eri puolilla Pohjois-Savoa. (Kuvio 2.)

5 INTERNETSIVUJEN TEKEMINEN

5.1 Käytetty ohjelmisto

Internetsivut koostetaan yleensä www-editorin avulla. Editorit muodostavat sivut HTML-kielellä, jolloin koodausta ei tarvitse itse osata. Haluttaessa HTML-koodia voidaan myös kirjoittaa itse. Internetsivut tukevat kolmea erilaista kuvaformaattia, joita ovat GIF, JPEG ja PNG formaatit. GIF-tiedostoilla esitetään grafiikkaa ja yksinkertaisia animaatioita sekä läpinäkyviä kuvaelementtejä. PNG-tiedostot on kehitetty GIF-tiedostojen vaihtoehtoiksi. JPEG-tiedostoja käytetään yleensä valokuvissa. (Keränen, Lamberg & Penttinen. 2003, 44.)

Opinnäytetyön alkuvaiheessa internetsivut oli tarkoitus tehdä MTK:n käyttämällä Navigo CMS -ohjelmalla, joka on verkkosivustojen ja –palveluiden sisällönhallintaohjelma. Kävin helmikuussa 2006 MTK:n järjestämässä koulutustilaisuudessa Kuopiossa, jossa opettelimme yhdessä MTK:n piirijärjestöjen henkilökunnan kanssa käyttämään kyseistä ohjelmaa internetsivujen tekemiseen. Myöhemmin kuitenkin osoittautui, että MTK:n suunnittelema verkkouudistus ei pysynyt aikataulussa enkä saanut käyttäjätunnuksia MTK:n verkkojärjestelmään. Tästä seikasta johtuen päätimme vaihtaa käytettävän ohjelmiston Frontpage nimiseen ohjelmaan, joka on Microsoftin valmistama internetsivujen teko-ohjelma. Frontpage on helppokäyttöinen internetsivujen valmistusohjelma, jonka käyttö ei vaadi koodaustaitoa, sillä ohjelma kirjoittaa html-koodin itse.

Internetsivuille tulevat kuvat editoitiin Adobe Photoshop 7.0 -ohjelmalla, joka on ammattilaiskäyttöön tarkoitettu kuvanmuokkausohjelma. Ohjelma on kuvanmuokausominaisuuksiltaan monipuolinen, mutta sen ominaisuuksien täysipainoinen hyödyntäminen vaatii laajaa ohjelmaan perehtymistä ja sen käyttöön harjaantumista. Valmiit internetsivut siirsin operaattoreille WS_FTP95 nimisellä ilmaisohjelmalla, joka on tiedostojen siirtoon tarkoitettu ohjelma.

5.2 Sivujen suunnittelu

Internet sivujen suunnittelussa työn lähtökohtana on käyttäjän tarve sekä sivuille määritetty kohderyhmä. Suunnittelutyössä tärkein vaihe on sivujen rakenteen suunnittelu. Rakennesuunnitelmassa määritellään, miten sivut linkittyvät toisiinsa ja kuinka niiden sisältö tullaan määrittelemään. Sivujen rakenne suunnitellaan yleensä kaaviokuvana, jota täydennetään selventävillä teksteillä. Tämän kaaviokuvan perusteella on helppo toteuttaa sivuille sivukartta, joka auttaa hahmottamaan sivuston kokonaisuudessaan. (Keränen ym. 2003, 42.)

Sivujen rakenne kannattaa pitää selkeänä ja yksinkertaisena. Liian monimutkainen sivusto on vaikeasti hahmotettava ja vaikea käyttää, jolloin sivujen käyttäjä helposti kyllästyy ja poistuu sivustolta. Etusivulta tulee löytyä kaikki oleellisin informaatio, sekä linkit sivun tärkeimpiin toimintoihin. (Keränen ym. 2003, 42.)

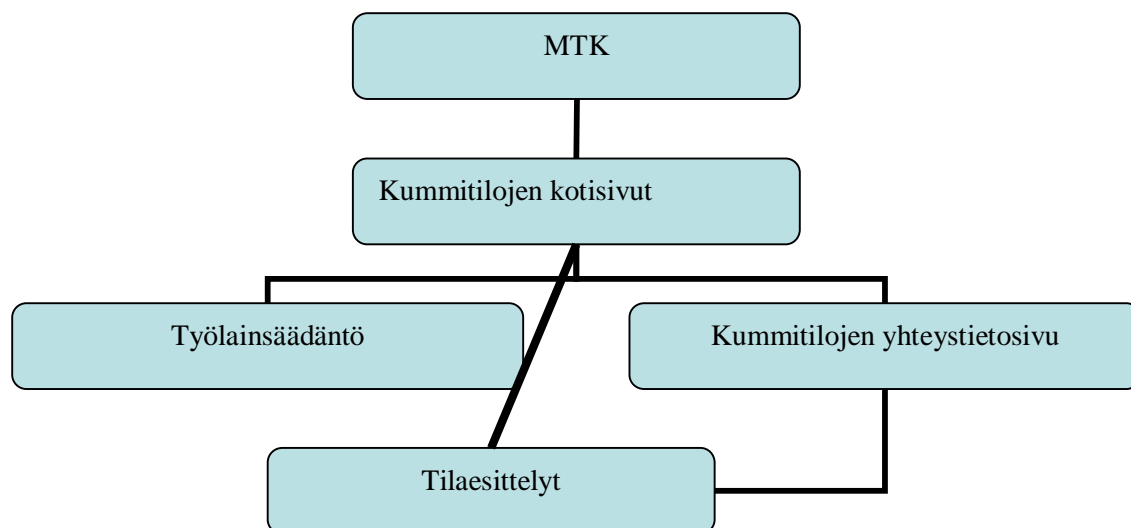
Sivujen visuaalisella ulkoasulla on suuri merkitys siihen, millaisen mielikuvan käyttäjä saa sivuista. Visuaalisesti selkeä ja ymmärrettävä sivusto helpottaa sivujen käyttöä. Sivujen taustana voidaan käyttää kuvaa tai taustaväriä. Hyvän taustakuvan ominaisuuksiin kuuluu neutraalius, eikä se saa vaikeuttaa tekstin luettavuutta. (Keränen ym. 2003, 43.)

Internetsivujen käyttöliittymä koostuu erilaisista navigointilinkeistä ja painikkeista. Käyttöliittymän tehtävänä on jäsenellä sivujen sisältö eri aihealueisiin. Käyttäjäystävällisin vaihtoehto on, että sivuston jokaisella sivulla on samanlainen käyttöliittymä. Tämä helpottaa käyttäjän liikkumista sivustossa. Käyttöliittymää suunniteltaessa tulee miettiä, mitkä käyttöliittymän elementit toteutetaan kuvina ja mitkä tekstinä. Sivuilla olevat kuvatiedostot pidentävät sivujen latausaikaa sekä niiden päivittäminen on työläämpää, kuin pelkästään tekstinä toteutettujen linkkien päivitys. Visuaalisesti kuvatiedostona olevat linkit ovat kuitenkin näyttävämpiä. (Keränen ym. 2003, 43; Alasilta. 2000, 173.)

Internetsivuilla olevan tekstin tulee olla ymmärrettävää ja kiinnostavaa. Tekstin tulee yhdistyä osuvasti sivuilla oleviin kuviin ja kirjoittajan tulee tuntea verkon tekniset mahdollisuudet ja rajoitukset. (Alasilta. 2000, 144–145.)

5.3 Kummitilasivujen suunnittelu ja toteutus

Alun perin oli tilaesittelyjen lisäksi tarkoitus tehdä suurempi sivukokonaisuus, jotka oli suunniteltu sijoitettavaksi MTK:n kotisivutilaan. Tätä sivukokonaisuutta varten tein kesäkuussa 2006 sivuston rakennesuunnitelman.



KUVIO 3. Internetsivuston suunniteltu rakenne

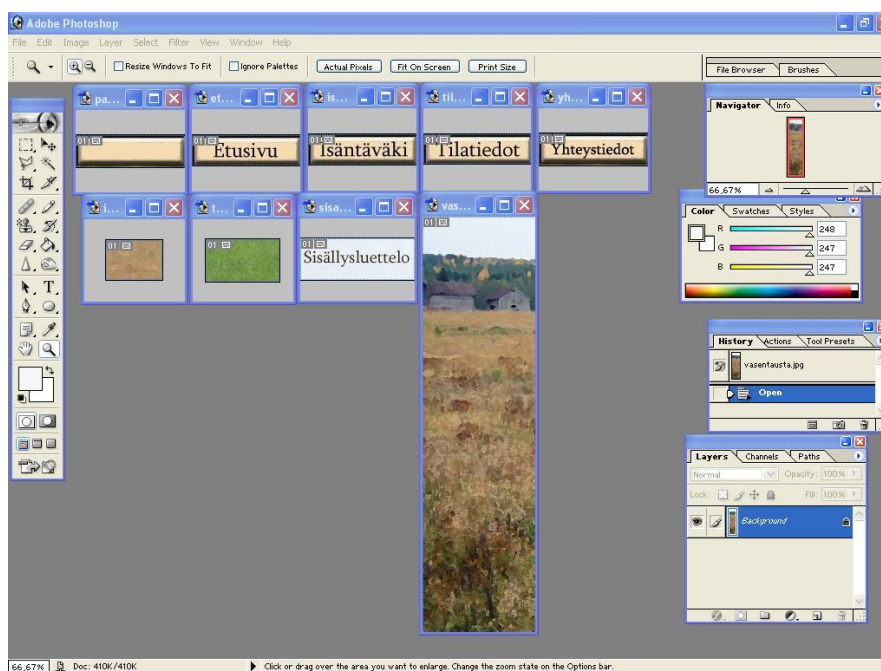
- Kummitilojen kotisivuilla kerrotaan työn sisällöstä ja tarkoituksesta, sekä lyhyesti esitellään mitä tietoa sivuilta löytyy. Pääsivuilta löytyvät myös alalinkit nuorten työlainsäädäntösivuille, kummitilojen yhteystietosivuille sekä kummitilojen tilaesittelysivulle.
- Nuorten työlainsäädännössä kerrotaan nuoria työntekijöitä koskevista lainkohdista ja ohjeista.
- Kummitilojen yhteystietosivuilla kerrotaan kummitilojen yhteystiedot.
- Kummitilojen tilaesittelysivut koostuvat maatiloista, joista on tehty tarkempi esittely. Sivulla löytyy kuvaus kustakin tilasta, tilan toiminnasta sekä tilanpitäjien esittelyt.

Kesäkuun loppupuolella 2006 kuitenkin varmistui, ettei MTK:lta ollut saatavissa kotisivutilaa tätä laajempaa sivukokonaisuutta varten. Tämän vuoksi laajemman sivukokonaisuuden valmistaminen jätettiin toteuttamatta.

Tilaesittelysivujen toteutus aloitettiin kesäkuussa 2006 suunnittelemalla sivujen rakenne paperille. Sivun ylälaitaan päätettiin sijoittaa koko ruudun levyinen ja noin 20 % pituuden suuruinen otsikkokenttä. Sivun vasempaan laitaan sijoitettiin myös noin 20 % kokoinen kenttä sivun sisällysluetteloa varten. Sivun yleispiirteisen ulkoasun suunnittelun jälkeen suunniteltiin sivujen sisällysluettelo. Sisällysluetteloon päädyttiin laittamaan yleisluontoiset otsakkeet sivuilla oleville tiedoille.

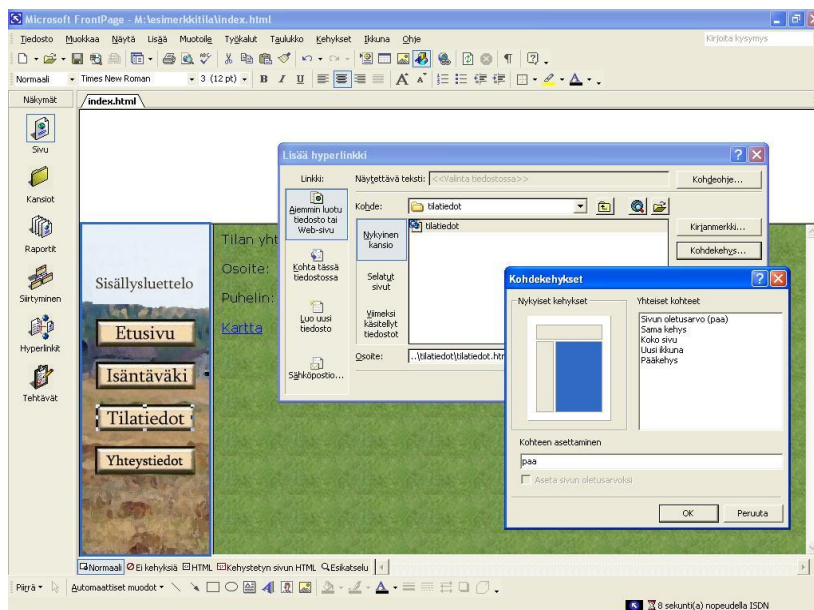
Sisällysluettelon otsikoiksi suunniteltiin seuraavankaltaiset otsakkeet. Etusivu, jolla kerrotaan tilan nimi ja sijainti sekä tilan koko ja tilatyyppe. Isäntäväki osio, jossa kerrotaan tarkemmin tilaa isännöivistä henkilöistä, heidän koulutuksestaan ja perheestään ja heidän työstään. Tilatiedot osio, jossa kerrotaan tarkemmin tilasta, tilan eläinmäärästä, tilan historiasta, sekä tilan tulevaisuuden suunnitelmista. Yhteystiedot osio, jossa kerrotaan tilan yhteystiedot, linkki karttaan jossa näytetään tilan sijainti sekä esitelly millaiseen kummitilatoimintaan tila on halukas.

Saatuani sivuston perusrakenteen suunniteltua, pääsin aloittamaan sivujen toteutusta Microsoft Frontpage -ohjelmalla. Frontpage -ohjelmalla on uutta sivustoa tehtäessä mahdollisuus valita monesta erityyilisestä valmiista tyyli pohjasta sivuston perusrakenne. Valitsin sivustonrakenteeksi suunnittelemani kaltaisen 3 -paltaisen sivurakenteen. Valitsemassani rakenteessa oli sisällysluettelokentässä vierityspalkit, jotka poistin tarpeettomina kehyksen ominaisuuksia muokkaamalla. Otsikko- ja sisällysluettelokentän muutin suunnitellunkokoiseksi tarttumalla kiinni kentän reunuksesta ja vetämällä sen oikean kokoiseksi. Tämän jälkeen tein tyhjän sivun jokaiselle sisällysluettelon osiolle ja kirjoitin niihin sisällyskuvauksen ja tallensin ne sisällysluettelon otsakkeen nimellä, joka helpottaa sivujen myöhempää linkitystä sisällysluettelon kuvien valmistuttua.



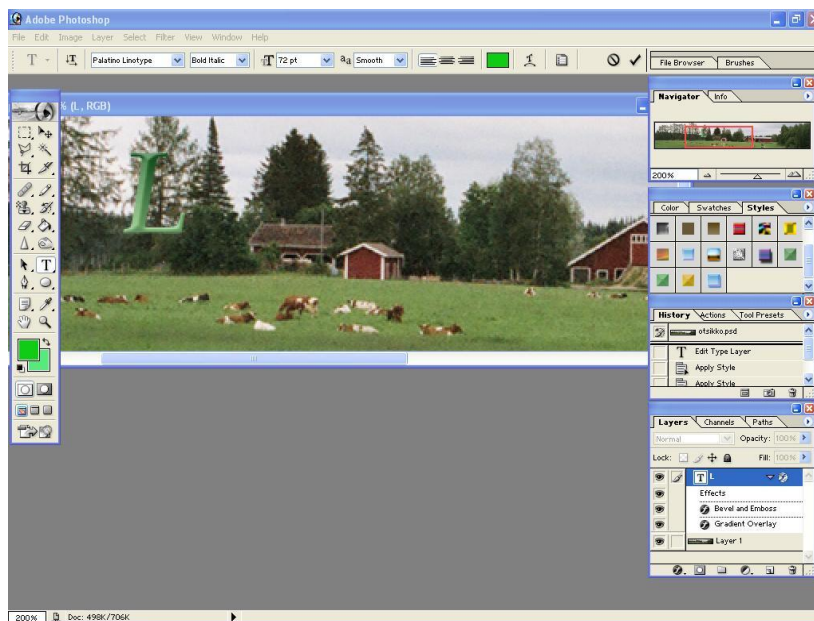
Kuvio 4. Sivujen ulkoasun grafiikka

Kun sivujen perusrakenne oli saatu valmistettua, paneuduttiin sivujen ulkoasun suunnitteluun. Halusin sivujen ulkoasun ja värimaailman kuvastavan maaseutua ja luontoa, joten päätin tehdä sivujen värimaailman luonnossa esiintyvistä väreistä. Sisällysluettelokenttään muokkasin kuvankäsittelyohjelmalla peltoaukeamasta ottamastani valokuvasta pastelliversion, josta leikkasin sopivan suuruisen kappaleen osion taustakuvaksi. Leipätekstin taustakuvaksi siirsin myös palan viljapeltoa, mutta myöhemmin, sivujen testausvaiheessa yleisilmettä tarkasteltaessa tämä osoittautui liian synkän vaikutelman antavaksi valinnaksi. Leipätekstin taustakuva vaihdettiinkin vihreäksi nurmeksi, jota muokkasin kuvankäsittelyohjelmalla hieman vaaleammaksi ja jolla paransin tekstin luettavuutta kentässä. Olin jo sivujen suunnitteluvaiheessa miettinyt yläotsakkeelle sopivaa taustakuvaa. Parhaimmaksi ratkaisuksi totesin panoraamakuvan tilasta, jossa näkyisi tilan rakennukset sekä ympäröivä maisema. Tämän kuvan päälle kirjoittaisin tilan nimen, jolloin jo sivujen ensisilmäyksellä vierailija saisi käsityksen tilan yleisilmeestä. (Kuvio 4.)



KUVIO 5. Kotisivujen hyperlinkitys Microsoft Frontpage ohjelmalla

Sisällysluettelon selkeyden ja näyttävän ulkoasun saavuttaakseni päätin tehdä sisällysluettelon otsakkeille graafiset painikkeet. Graafiset painikkeet erottuvat paremmin taustakuvasta kuin pelkät tekstimuotoiset linkit sekä ovat tyylikkäämmän näköiset. Painikkeet piirsin Adobe Photoshop 7.0 ohjelmalla. Valitsin painikkeen peruskooksi 125*35 pikseliä. Aluksi pohjamaalasin painikkeen mustaksi, jonka päälle piirsin painikkeelle rajan siten, että kuvan jäi musta reunus. Tämän jälkeen maalasin painikkeen keskustan vaalealla beige värillä ja varjostin painikkeen laidat liukuväriyksellä beigestä mustaan. Vaalensin tätä liukuväritystä painikkeen sivu- ja yläreunasta sekä tummensin alareunasta, jolloin sain aikaiseksi kolmiulotteisen vaikutelman. Tälle painikkeen pohjalle kirjoitin sisällysluettelon otsakkeet ja liitin kuvat kotisivujen sisällysluettelosarakkeeseen. Tämän jälkeen tein kuvalle hyperlinkin, jota painamalla aukeaisi sivuston oikealla olevaan palstaan otsakkeen mainitsema sivusto. (Kuvio 4, Kuvio 5.)

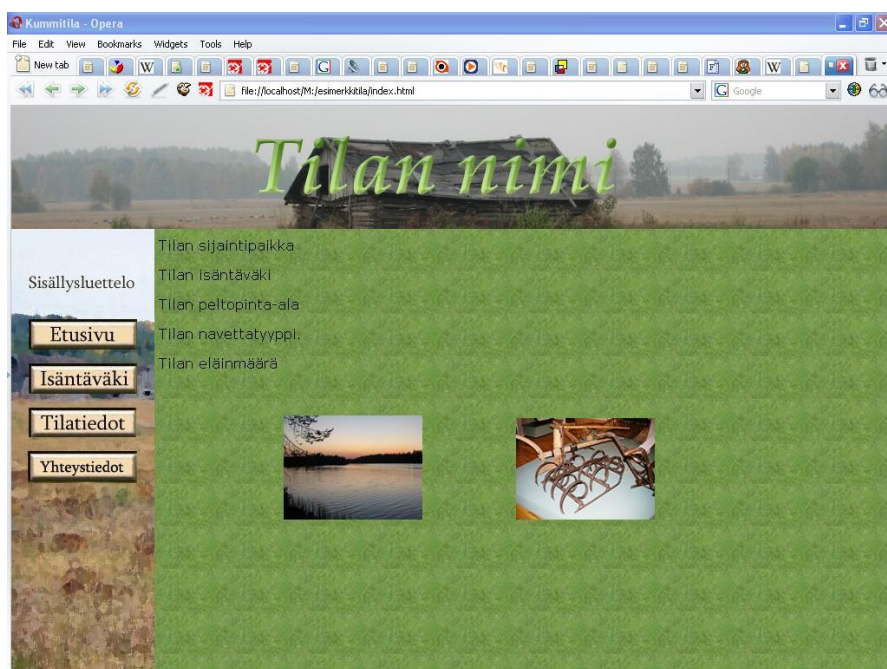


KUVIO 6. Kuvan muokkausta Adobe Photoshop 7.0 ohjelmalla

Tässä vaiheessa sivujen ulkoasu oli valmis otsikkoa lukuun ottamatta, joka olisi jokaiselle tilalle erilainen. Tilojen otsikon taustakuvan valmistin ottamalla tilakäyntien yhteydessä jokaisesta tilasta useita maisemakuvia, joista sitten valitsin parhaan tilan panoraamakuva varten. Muokkasin panoraamakuva tavallisesta valokuvasta siten, että leikkasin kuvasta leveän ja matalan alueen, jonka halusin näkyvän otsakkeessa. Tälle alueelle kirjoitin tilan nimen kuvankäsittelyohjelmalla ja värjäsin sen vihreällä liukuväriytyksellä. (Kuvio 6.)

5.4 Valmiin sivuston testaus

Sivujen testausvaiheessa tarkistetaan sivujen sisällön virheettömyys, linkkien toiminta ja sivujen toimivuus eri selaimilla ja erilaisilla näytön resoluutioilla. Sivuja tulee testata myös erilaisilla selainasetuksilla, sillä ne vaikuttavat sivujen ulkoasuun. (Keränen ym. 2003, 45.)



KUVIO 7. Valmiin sivuston ulkoasu Opera selaimessa

Saatuani sivujen ulkoasun valmiiksi, kehitin sivut esimerkkitilalle, jolle kirjoitin pääpiirteittäin samat tiedot kuin kummitilojen sivuilla oli suunniteltu mainittavan. Testasin tämän esimerkkitilan sivujen näkyvyyttä yleisimmillä web-selaimilla (Opera, Internet Explorer), joissa en huomannut sivujen ulkoasussa poikkeamia suunnittelemani ulkoasusta. Siirsin esimerkkitilan sivut internetiin ja annoin ne tarkasteltavaksi usealle ulkopuoliselle tarkkailijalle. Saatetekstinä pyysin heitä kommentoimaan sivujen ulkoasua ja rakennetta ja antamaan parannusehdotuksia. Saamassani palautteessa ehdotettiin sivujen liian synkän värimaailman muuttamista valoisammaksi, sekä ajo-ohjeiden lisäämistä tiloille. Minulle ehdotettiin myös joidenkin tekstikappaleiden osioiden vaihtamista, jolloin sivujen rakenne muuttuisi helppolukuisemmaksi, sekä tilan paikkakunnan mainitsemista etusivulla. Tein sivuille useita palautteessa ehdotettuja muutoksia. (Kuvio 7.)

Sivujen tarkastuksen jälkeen siirsin ensimmäisten valmiiksi saamieni tilojen sivut internetiin 3.10.2006 tilojen itsensä tarkasteltaviksi (liite 3). Tässä työvaiheessa minulla oli valitettavasti käytettävissä rajallinen määrä kotisivutilaa, sillä jouduin käyttämään sivujen esillepanoon oman internetyhteyden mukana saamaani kotisivutilaa, joka oli varsin rajallinen, sillä sille mahtui kerrallaan vain parin tilan kotisivut kerrallaan. Tämän vuoksi aikaa kului yli kaksi kuukautta, ennen kuin kaikki tilat olivat nähneet heil-

le suunnittelemani sivut. Lähetin tiloille sähköpostitse linkin heidän tilansa sivuille ja pyysin saatekirjeessä heitä tarkastamaan sivuilla olevan materiaalin ja antamaan sivuista palautetta minulle, sekä kertomaan haluamistaan muutosehdotuksista. Yleisesti ottaen tiloilla oli useita muutosehdotuksia. Suurin osa muutosehdotuksista koski tilatietojen tarkentamista, kuten peltopinta-alojen, jotka olivat monesti ilmoitettu summitaisesti tilavierailun yhteydessä. Sivuille oli monesti päässyt myös muita asiavirheitä, sekä kirjoitusvirheitä. Ainoastaan kaksi tilaa oli tyytyväisiä suoraan tekemiini sivuihin, joten niihin en tehnyt muutoksia.

Saatuani tiloilta heidän palautteensa tein pyydetty muutokset sivuille ja lähetin heille sähköpostitse viestin muutostöiden suorittamisesta. Kun tilat olivat saaneet sivut haluamansalaisiksi, sovimme tilojen kanssa niiden siirtämisestä internetiin tilojen omalle kotisivutilalle. Sivujen siirtämiseksi pyysin tiloilta heidän kotisivujensa tunnukset, jotka löytyivät internetliittymäsopimuksesta. Vaihtoehtoisesti lähetin sivujen tiedostot tiloille pakattuna zip-tiedostoiksi, jolloin tilat joutuivat siirtämään sivut itse kotisivutilalleen. Suurimmalla osalla tiloista ei valitettavasti ollut tarjota omaa kotisivutilaa, jolloin jouduimme jättämään sivut toistaiseksi siirtämättä, kunnes tilat saisivat jostain kotisivutilaa haltuunsa.

5.5 Esittelyvideon tekeminen

Maaliskuussa 2007 päätettiin 3 maatilasta tehdä vielä tarkempi esittely, jotka sijoitettaisiin Nuori ja lupaava maaseudulle hankkeen kotisivuille. Tarkemman esittelyn tarkoituksena oli saada käytännönläheisempää tietoa maaseudun töistä nuorisolle. Tämä esittely oli tarkoitus julkaista Nuori ja lupaava maaseudulle hankkeen sivuilla. Sovin puhelinkeskustelussa hankevetäjän Niina Mäntyniemen kanssa, että toimittaisin materiaalin heille sähköpostin välityksellä ja he laittavat materiaalin itse kotisivuilleen. Tähän työhön päätettiin ottaa kolme maatilaa, joista kerättäisiin tarkempana tietona kuvaus tilojen normaalista työpäivästä sekä kuvattaisiin videolle materiaalia tilan töistä, jotka siirrettäisiin internetiin. Valitsimme tähän työvaiheeseen kaksi lypsykarjatilaa sekä yhden hevostilan. Videot kuvattiin koululta lainaamalla Sony kameralla, josta data siirrettiin tietokoneelle. Videot editoitiin Adobe Premiere Pro -ohjelmalla.

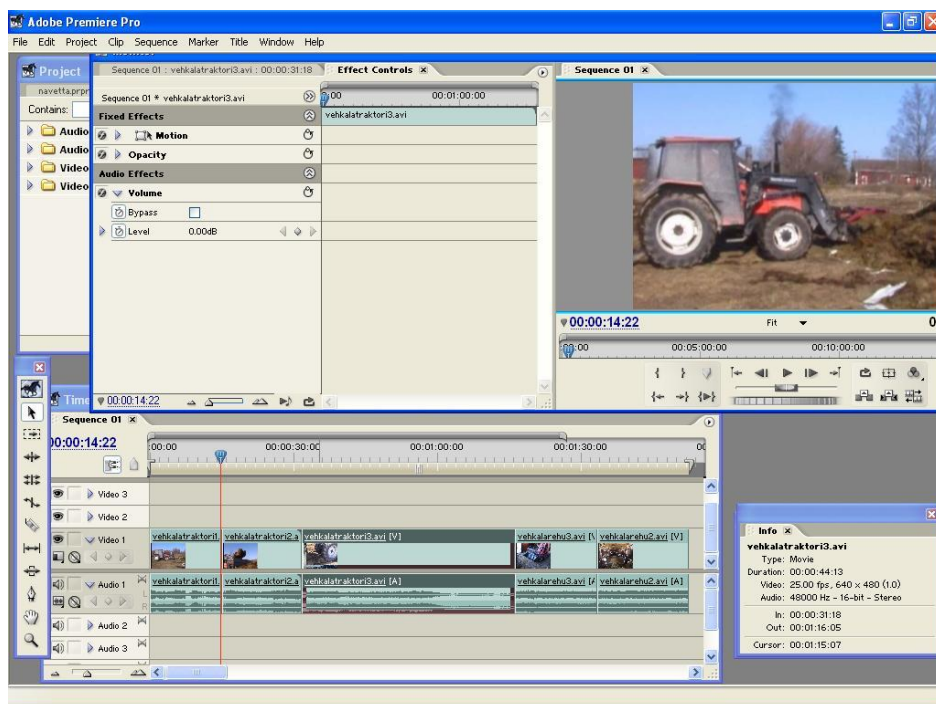
Sovin sopivat vierailupäivät tilojen kanssa huhtikuun alkupuolella. Videolle oli tarkoitus ottaa otoksia tilojen normaaleista työmenetelmistä sekä tilanväen tervetulo- toivotus nuorille. Tiloilla otettavista kuvista ei tehty etukäteen tarkkoja kuvaussuunnitelmia. Kuvauskohteet sovittiin katsottavan tilojen kanssa paikanpäällä, jolloin mahdolliset kuvauskohteet oli helpompi määritellä. Vierailujen aluksi keskustelimme tilanväen kanssa heidän normaalista työpäivästään ja sen kulusta, samalla keskustelimme yleisluontoisesti tilalla tehtävistä töistä sekä mietimme yhdessä kuvauskohteet tilalta. Tämän jälkeen lähdimme kuvaamaan sovittuja otoksia tilanväen kanssa. Tiloilta keräämäni kirjallisen materiaalin kirjoitin tilakäyntien jälkeen puhtaaksi ja lähetin ne tiloille tarkasteltavaksi, jonka jälkeen ne olivat valmiita toimitettavaksi Niina Mäntyniemelle.

Videoiden kuvaus sujui videon ohjekirjan luettuani helpohkosti, ongelmat ilmenivät vasta, kun koetin saada siirrettyä videodatan kamerasta tietokoneeseen. Koululta saamani kameramalli oli vanhempaa mallia, joten siinä ollut FireWire- tai USB-johdoille liitäntää. FireWire ja USB ovat standardisoituja tiedostonsiirtoon tarkoitettuja liitäntöjä. Ongelma kuitenkin poistui vaihdettuani kameran koululla uudempaan malliin. Uudella kameralla sain USB-johdon avulla liitettyä kameran tietokoneeseen ja siirrettyä kuvaamani otokset videokasetilta digitaaliseen muotoon.

Adobe Premiere Pro -ohjelmaa käytettäessä videoeditoinnin ensimmäisenä työvaiheena oli asetusten määrittäminen. Uuden videoprojektin aluksi valitsin editointitavaksi: video for windows, jolloin pääsin määrittelemään videon kuvakoon, joksi valitsin 640*480 pikseliä, joka oli samankokoinen kuin videokasetilla olleen materiaalin kuvakoko. Kaikki muut asetukset jätin oletusarvoiksi. Varsinainen editointi aloitettiin lataamalla ohjelmalle videotiedosto, jota tahdottiin editoida. Koska kuvaamani otokset olivat kaikki yhtenä pötkönä, päätin työni helpottamiseksi leikata eri tiloilta ottamani kuvamateriaalin erillisiksi videoleikkeiksi. Tämä tapahtui siirtämällä lataamani videomateriaalin ohjelman editointipöydälle ja leikkaamalla eri tiloilta ottamani otokset omiksi pätkikseen. Tämän jälkeen tallensin kunkin tilan materiaalin eri videotiedostoiksi. Video-otokset tallensin kovalevylle pakkaamattomana raakavideona, ettei kuvanlaatu kärsisi.

Seuraavana työvaiheena oli jokaisen tilan kohdalla editoida videomateriaali julkaisukuntoon. Tätä työtä varten tein jokaiselle tilalle oman videoprojektin, jolla sain pidet-

tyä editoinnin selkeänä ja varmistin ettei eri tiloilla kuvatut otokset menisi vahingossa sekaisin. Alun perin olin suunnitellut, että kultakin tilalta tulisi pari noin kymmenen sekunnin pituista videopätkää, mutta tässä vaiheessa hylkäsin alkuperäisen suunnitelman ja päätin tehdä videopätkistä pitempiä, jolloin sain yhdelle videolle sisällytettyä pidempiä aihekokonaisuuksia.



KUVIO 8. Videon editointia Adobe Premiere Pro:lla

Videoiden varsinainen editointivaihe oli periaatteessa varsin helppoa. Etsin parhaiten onnistuneet otokset raakavideolta ja leikkasin ne haluamani kokoisiksi paloiksi, jotka liitin sitten peräkkäin mahdollisimman selkeiksi asiakokonaisuuksiksi. Videoiden ääniraitana käytettiin alkuperäistä ääniraitaa, jolloin maatalan ja työn äänet pääsivät kuulumaan videon taustalta. Joistakin videon kovaäänisimmistä kohdista ääniraitaa vaimennettiin, jolloin videon äänitasapaino saatiin pysymään mahdollisimman tasaisena. Kun videot oli saatu editoitua, ne tallennettiin raakatiedostona. videon tarkkuutena käytettiin 320*240 pikseliä. (Kuvio 8.)

Videoiden kompressointiin, eli pakkaukseen käytin VirtualDub -nimistä ohjelmaa. Ohjelmana VirtualDub oli hyvin yksinkertainen käyttää. Haluttu videopätkä ladattiin ohjelmaan, jonka jälkeen valittiin haluttu kompressointi codec. Codeciksi valitsin Xvid MPEG-4 codecin. Päädyin tähän codeciin, sillä se on yleisesti käytetty videoiden

kompressoinnissa sekä aiempien kokemusteni perusteella tiesin sen takaavan hyvän pakkauskoon ja kuvanlaadun. Codecini valittuani tallensin videon AVI -muotoisena, jolloin ohjelma suoritti videon kompressoinnin. AVI -lyhenne tulee englanninkielisestä termistä Audio Video Interleave, jolla tarkoitetaan tiedostoa, joka voi sisältää sekä kuvaa että ääntä. (Wikipedia.)

Videoiden valmistumisen jälkeen latusin ne internetiin ilmaiselle palvelimelle tarkasteltavaksi ja eteenpäin levitettäväksi. Lopputuloksena videopätkiä valmistui neljä kappaletta. Yhdeltä tilalta jaoin kuvatun materiaalin kahdelle videopätkälle, jolloin yhden videon kokonaispituus ei kasvanut liian suureksi. Liian pitkät videot puuduttavat katsojan helposti, jolloin katselukokemus ei jää niin hyvin muistiin, kuin lyhyemmässä ja ytimekkäämmässä videossa. Videoiden aihekokonaisuudet onnistuivat mielestäni hyvin. Kustakin tilasta olevassa videossa on tilanpitäjien tervehdys koululaisille sekä lyhyt otos tilan toiminnoista (liite 3). Tiloilta kuvatussa materiaalissa esitellään lypsyrobotin toimintaa, hevosten ajoa ja vasikan ruokintaa. Tämän lisäksi kuvasin yhdeltä tilalta erilliseksi videoksi lehmien ruokintaketjun, rehusiilosta ruokintapöydälle.

6 PÄÄTÄNTÖ

Työn onnistuminen jäi mielestäni vajavaiseksi itsestäni riippumattomista seikoista. Työn kuva muuttui prosessin aikana paljon, alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoituksena oli rakentaa infosivusto, joista sekä peruskoulujen oppilaat ja opettajat saisivat hankittua tietoa kummitiloista sekä työharjoittelusta yleisesti. Teknisistä syistä johtuen tarvittavaa internetsivutilaa ei kuitenkaan järjestynyt toimeksiantajan toimesta, jolloin työn päällimmäiseksi tuotokseksi jäivät tiloilta kerätty kotisivumateriaali. Kaikilla maatiloilla ei myöskään ollut omaa kotisivutilaa, jolloin työn tarkoitus jäi osittain toteutumatta, sillä valmistettua materiaalia ei saatu koskaan ladattua internetiin julkisille palvelimille. Työn vajanaiseksi jäänyttä lopputulosta pyrittiin parantamaan työn loppuvaiheessa valmistamalla Nuori ja Lupaava maaseudulle hankkeelle tilaesittelymateriaalia, johon käytin jo aiemmin keräämiäni tietoja, sekä kävin tarkentamassa joi-takin haluttuja osioita tiloilla sekä kuvaamassa esittelyvideoita varten materiaalin.

Työn valmistumisprosessi opetti minulle paljon uutta. Työn suorittaminen oli mielestäni varsin haastava ja monipuolinen kokonaisuus. Työn ensimmäisenä vaiheena ollut kummitilakirjeiden saaminen postiin oli jo varsin työntäyteinen prosessi, jonka aikana sain paljon kokemusta puhelinneuvotteluista sekä opin ymmärtämään, kuinka laaja prosessi yhden kirjeen lähettäminen tietylle kohderyhmälle Pohjois-Savon kokoisella alueella on. Tilavierailujen aikana pääsin näkemään erilaisten maatilojen toimintaa ja keskustelemaan eri-ikäisten ja eri tuotantosuuntia harjoittavien tilallisten kera. Tämän työvaiheen aikana huomasin, että maatiloilla on paljon kerrottavaa ja opetettavaa nuorille nykypäivän maaseudun toiminnasta ja elämästä. Internetsivujen tekeminen oli myös mielenkiintoista, sillä vaikka olinkin tehnyt sivuja jo aiemmin, niin näin laajojen sivustojen tekeminen oli minulle uusi kokemus. Työn loppuvaiheessa tehty videokuvaus oli myös erittäin mielenkiintoista, sillä videonkuvaaminen oli minulle aivan uusi ja innostava kokemus.

Uskon työstäni kuitenkin olevan käytännön hyötyä tulevaisuudessa. Nuori ja lupaava maaseudulle hanke jatkaa SPV -hankkeen alulle saattamaa työtä esittelemällä nuorille erilaisia maaseutuammatteja sekä innostamalla nuoria luonnonvara-alan jatko-opiskeluihin. Valmistamani materiaali pääsee tätä kautta julkiseen tietoisuuteen, jolloin se pääsee vaikuttamaan nuorten mielipiteisiin maaseudusta ja maatilojen elämästä. Aloittamaani työtä voitaisiin jatkossa kehittää kummitilojen määrää lisäämällä. Maaseutuammateista tiedottamisessa nuorille tärkeänä osana ovat myös peruskoulujen opettajat. Kummitilatoimintaan osallistuville tiloille sekä opettajille voisi järjestää yhteisiä infotilaisuuksia, joissa käsiteltäisiin kummitilatoimintaan liittyviä seikkoja. Omasta mielestäni on tärkeää, että nuorille tarjotaan mahdollisuutta tutustua maaseudun elämään ja maaseutuammatteihin, sillä maaseutu on tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa ja maaseudun elinvoimaisena pitäminen tulevaisuudessa vaatii panostusta etenkin nuorten asenteisiin maaseutua kohtaan.

LÄHTEET

Alasilta, A. 2000. Verkkoajan viestintä, Pieksamäki: RT-Print Oy

Berg, V. Karttunen H. & Rajahonka, M. 1999. Internet-liiketoiminnan suunnittelu pk-yrityksessä, Helsinki: Oy Edita Ab

Keränen, V., Lamberg, N. & Penttinen, J. 2003. Digitaalinen viestintä. Porvoo: WS Bookwell

Keskinen, T. 2000. Digitaalinen liiketoiminta, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Nielsen, J. Tahir, M. 2002. Kotisivun suunnittelu, Helsinki: Edita Prima Oy

Paunikallio, M. 2001. Nuoret maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksessa, Seinäjoki: Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus

Peltoniemi, A. 2004. Maatilojen sähköinen liiketoiminta ja verkottuminen. Helsinki: Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT

Toivonen, T. 2002. Nuoret ja maaseutu, Seinäjoki: Helsingin yliopiston Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Hakukonemarkkinointi. [viitattu 16.3.2007] Saatavilla:

<http://www.finkernet.com/fi/hakukonemarkkinointi.htm>

Julkinen liikenne ja alueiden kehitys – esiselvitys [viitattu 10.3.2007] Saatavilla:

<http://www.mintc.fi/www/sivut/dokumentit/julkaisu/julkaisusarja/2002/a322002.pdf>

Laki nuorista työntekijöistä 19.11.1993/998. [viitattu 31.7.2006] Saatavilla:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930998>

Lapsen ääni 2005, [viitattu 28.2.2007] Saatavilla:

http://www.pelastakaa lapset.fi/nettivihje/kyselyt/Lapsen_aani2005_11-17.pdf

Maaseutuneuvonnan palvelut. [viitattu 15.3.2007]

saatavilla: <http://www.proagria.fi/>

Matilda tietopalvelu. [viitattu 3.3.2007] Saatavilla:

http://www.matilda.fi/servlet/page?_pageid=115,193&_dad=portal30&_schema=PORTAL30

MTK-Pohjois-Savo. [viitattu 24.5.1007] Saatavilla:

http://www.mtk.fi/liitot/pohjoissavo/hankkeet/spv-hanke/fi_FI/spv_hanke/

Nuoret ja kommunikaatioagrobati. [viitattu 22.2.2007] Saatavilla:

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=84

Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä. [viitattu 17.3.2007] Saatavilla:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060475>

Viljelijätietojen selainpalvelu. [viitattu 4.3.2007] Saatavilla:

<http://www.mmmtike.fi/fi/index/tietoteknisetpalvelut/tietojarjestelmat/vipu.html>

Valio. [viitattu 24.5.2007] Saatavilla:

<http://www.valio.fi/portal/page/portal/Valioyritys/Yritystieto/Maidontuotanto/valma01082006122456>

Wikipedia. [viitattu 2.5.2007]

saatavilla: <http://fi.wikipedia.org/wiki/AVI>

KUMMITILOJA ETSITÄÄN

MTK Pohjois-Savon sukupolvenvaihdosten edistämishankkeen yhtenä tehtävänä on maatalouden ja maaseutuammattien markkinointi peruskouluissa. Nuorille halutaan tarjota tutustumis- ja työmahdollisuuksia maatiloilla, lisätä nuorten tietoutta maaseudusta ja maataloudesta sekä innostaa heitä luonnonvara-alan jatkokoulutukseen.

Nyt etsimme maatiloja, jotka ovat halukkaita tekemään yhteistyötä peruskoulujen kanssa mm ottamalla koululaisia kesätöihin tai työharjoitteluihin maatiloille, ottamalla koululaisia tutustumiskäynneille maatiloille sekä toimimaan vierailevina luennoitsijoina peruskouluissa. Yhteistyötiloista on tarkoitus tehdä infisivut MTK-Pohjois-Savon Internet-sivuille.

AMK-agrologiopiskelija Pekka Komulainen kokoaa opinnäytetyönään kiinnostuneiden tilojen tiedot, laatii tilaesittelyt sekä suunnittelee internetsivut MTK Pohjois-Savon kotisivuille. Mikäli kaipaatte lisätietoja hankkeesta, soittakaa alla oleviin puhelinnumeroihin, tai ottakaa yhteyttä sähköpostitse.

Jos olette kiinnostuneet tämänkaltaisesta yhteistyöstä, täyttäkää alla oleva lomake ja postittakaa se ___ mennessä. MTK Pohjois-Savo maksaa postimaksun. Vaihtoehtoisesti voitte ilmoittautua myös lähettämällä sähköpostia alla oleviin osoitteisiin.

Yhteistyöstä kiittäen

Pekka Komulainen
AMK-agrologiopiskelija
050-3437707 (iltaisin)
mosuri@jippii.fi

Maria Hartikainen
hankevetäjä
040-8433520
maria.hartikainen@mtk.fi

Haluan kummitilaksi ja olen valmis:
(Voitte rastittaa useamman vaihtoehdon)

Ottamaan koululaisia tilalle kesätöihin?
Ottamaan koululaisia tilalle työharjoitteluun?
Ottamaan koululaisryhmiä tutustumiskäynneille tiloille?
Ottamaan koululaisia tilalle taksvärkkistöihin?
Kertomaan maataloudesta peruskouluissa?
Haluatko tilastasi tehtävän tarkemman esittelyn?

kyllä

☐
☐
☐
☐
☐
☐

vast. ot.
maksaa
posti-
maksun

Yhteystiedot

Nimi _____

Osoite _____

Puh _____

Sähköposti _____

Tilan päätuotantosuunta _____

Kiitos vaivannäöstänne!

MTK-Pohjois-Savo
Tunnus 5005389
70003 VASTAUSLÄHETYS

Tilahaastattelujen kysymysrunko.

Tilan eläinmäärä, navettatyyppi, ja millaisia eläimiä

peltopinta-ala

metsäpinta-ala

tilan kuvaus

tilan työrytmi

tilanpitäjien tiedot: koulutus, ikä, milloin tilanpito aloitettu, lapset

tilan historia?

odotuksia tulevaisuudesta: (laajennetaanko, jatketaanko tilanpitoa)

tehdäänkö töitä tilan ulkopuolella, sekä vierastyövoiman käyttö? (urakointi yms)